

Gruvedalen ved Halsevann.

Foto privat

Gruvedriftens historie

av Kjell Arne Johannessen

De eldste spor etter mennesker i Kvalsund er ca. 10 000 år gamle; hustufter med funn av redskaper. Disse redskapene; kniver og pilespisser, ble forarbeidet av lokale steinarter, vesentlig kvartsitt, men også skifer. Lokale forekomster av leire og asbest kan ha vært benyttet til produksjon av keramikk, her er kildene mindre sikre.

Det skal gå lang tid før man på nytt påtreffer noe som kan omtales som bergdrift. Dette hadde sammenheng med funn av til dels store kobberforekomster i området.

Ut fra noen kilder skal det ha vært kobberdrift i Neverfjord omkring 1715, disse kildene er ikke helt sikre.

Ut på 1800-tallet kom imidlertid gruvedriften i full sving, og det var gruver i drift i Neverfjord, Beritsjord, Porsa, Halsevann og i Repparfjord.

Etter dagens standard var metodene benyttet i

Taubane i Porsa 1920-30

Foto Privat

gruvedriften primitive, og selv om malmen var av god kvalitet var det krevende å få den fraktet fra gruvene og til utskipingssted. Dette i tillegg til varierende kobberpriser, gjorde at gruvedriften i Porsa ble nedlagt i 1931/32. Som en kuriositet skal nevnes at Christian Michelsen, statsminister under unionsoppløsningen i 1905, var en av hovedkreftene bak denne gruva.

Interessen for bergdrift tok seg opp etter krigen, og undersøkelser viste at det var drivverdige kobbermalmforekomster i Repparfjord (ispedd noe gull og sølv.)

Dette førte til omfattende gruvedrift i regi av Folldal verk. Denne driften varte fra 1972 til 1978. Fall i priser og etterspørsel var årsaken til opphør i driften. Driften ble i ettertid kritisert for miljøskader med deponering av gruveavfall i Repparfjorden og for å etterlate seg «arr» i form av dagbrudd.

I ettertid har gruvegangene og området rundt, blitt nyttet til andre formål, herunder smoltoppdrett og eksperimenter vedrørende brann i tunneler. Erfaringer fra eksperimentene her ble benyttet under byggingen av «Kanaltunellen» mellom Frankrike og Storbritannia.

I tillegg har det her vært betydelige masseuttak av gråberg, til bruk i gassutvinning. Dette har i det store og hele blitt nyttet til tildekning av gassrørledninger på havbunnen i forbindelse med «Snøhvitprosjektet».

I skrivende stund foreligger det vedtak om ny drift i Repparfjord gruvene, i «Nussir»-området. Nyere metoder for undersøkelser av malmforekomster har påvist store malmreserver.

En form for bergdrift som også har tradisjoner er skiferdrift. Kommersielt har det vært drevet i Erdal i Repparfjord, men også på Stangnes på øysida. Noe større drift har ikke forekommet siden krigen.

Porsa – ein stad med kraftig tyding Ei kort historie om Porsa kraftverk

Av Julia Stangeland, Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms, Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark, IKS.

Porsaelva slik den var før den ble lagt i rør, til venstre skimtes den nye kraftstasjonen.

Foto privat

Porsa er både ei elv og eit vassdrag og det er mellom anna desse kjeldene sitt vassfall som dannar grunnlag for Porsa kraftverk si drift. Et lite samfunn vaks fram som ein konsekvens av etable-

ringa av Porsa Gruber og som seinare hadde Porsa kraftverk som sentrum. For dei som budde i Porsa bidrog ikkje berre kraftverket med straum i stikkontakten, kraftverket sørge òg for mat på bordet – all den tid kraftverket var arbeidsplass for dei fleste mennene i det vesle samfunnet. Frå den vesle staden med sine få innbyggjarar har sidan slutten av 1930-talet kome bidrag som har ført til at både Hammerfest by, dåverande Sørøysund kommune på Kvaløya og Kvalsund kommune, med vekslande hell, hadde ei stabil straumforsyning som kunne føre til eit moderne samfunn.

I 1938 kjøpte Hammerfest kommune Porsa kraft-